

สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คำให้การ ชาวกรุง (เทพฯ) เก่า

.....

แสงอรุณ กนกพงศ์ชัย

คำให้การชาวกรุง (เทพฯ) เก่า

คำให้การชาวกรุง (เทพฯ) เก่า

เรื่องเล่าจากประสบการณ์ชีวิตและการทำงานของคนกรุงเทพฯ
ว่าด้วยประวัติศาสตร์ ประเพณี วิถีชีวิต และการท่องเที่ยว
เสนอเป็นอีกทางเลือกหนึ่งแก่ชาวไทย

แสงอรุณ กนกพงศ์ชัย

สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

๒๕๕๗

๒๒๐.-

แสงอรุณ กนกพงศ์ชัย

คำให้การชาวกรุง (เทพา) เก่า / แสงอรุณ กนกพงศ์ชัย

๑. กรุงเทพฯ -- ประวัติศาสตร์. ๒. กรุงเทพฯ -- ความเป็นอยู่และประเพณี.

๙๕๙.๓

ISBN 978-974-03-3197-1

สพจ. ๑๘๒๙

สสค.ศูนย์วิชาการ ผู้สังคม

www.ChulaPress.com

Knowledge to All

ลิขสิทธิ์ของสำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พิมพ์ครั้งที่ ๑ จำนวน ๑,๐๐๐ เล่ม พ.ศ. ๒๕๕๗

การผลิตและการลอกเลียนหนังสือเล่มนี้ไม่ว่ารูปแบบใดทั้งสิ้น

ต้องได้รับอนุญาตเป็นลายลักษณ์อักษรจากสำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ผู้จัดทำนาย ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ถนนพญาไท เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ ๑๐๓๓๐

สาขา

ศาลาพระเกี้ยว โทร. ๐-๒๒๑๘-๗๐๐๐-๓ โทรสาร ๐-๒๒๕๕-๔๔๔๑

สยามสแควร์ โทร. ๐-๒๒๑๘-๘๘๘๑-๒ โทรสาร ๐-๒๒๕๕-๔๔๔๕

ม.นเรศวร จ.พิษณุโลก โทร. ๐-๕๕๒๖-๐๑๖๒-๔ โทรสาร ๐-๕๕๒๖-๐๑๖๕

ม.เทคโนโลยีสุรนารี จ.นครราชสีมา โทร. ๐-๔๔๒๑-๖๑๓๑-๔ โทรสาร ๐-๔๔๒๑-๖๑๓๕

ม.บูรพา จ.ชลบุรี โทร. ๐-๓๘๓๙-๔๘๕๕-๙ โทรสาร ๐-๓๘๓๙-๓๒๓๙

โรงเรียนนายร้อย จปร. จ.นครนายก โทร. ๐-๓๗๓๙-๓๐๒๓ โทรสาร ๐-๓๗๓๙-๓๐๒๓

ม.พะเยา จ.พะเยา โทร. ๐-๕๔๔๖-๖๗๙๙-๘๐๐ โทรสาร ๐-๕๔๔๖-๖๗๙๘

จัตุรัสจามจุรี (CHAMCHURI SQUARE) ชั้น ๔ โทร. ๐-๒๑๖๐-๕๓๐๑-๒ โทรสาร ๐-๒๑๖๐-๕๓๐๔

รัตนนิเบศร์ (แยกแคราย) โทร. ๐-๒๙๕๐-๕๔๐๘-๙ โทรสาร ๐-๒๙๕๐-๕๔๐๕

Call Center (จัดส่งทั่วประเทศ) โทร. ๐-๒๒๕๕-๔๔๓๓ <http://www.chulabook.com>

และเครือข่าย

ร้านค้า, หนังสือเข้าชั้นเรียน ติดต่อแผนกขายส่ง สาขารัตนนิเบศร์ (แยกแคราย) โทร. ๐-๒๙๕๐-๕๔๐๘-๙

โทรสาร ๐-๒๙๕๐-๕๔๐๕

กองบรรณาธิการ : ทศนีย์ ผิวขำ

พิสูจน์อักษร : พรชัยพรรณ นันทาวิชัญญ์

ออกแบบปกและรูปเล่ม : หจก.ขอบและทำ โทร. ๐-๒๔๔๗-๒๔๖๔, ๐๘-๑๖๔๒-๐๔๑๔

วาดภาพปก : ดร.ล้นทม จอนจบทรง

พิมพ์ที่ : บริษัทแอคทีฟปริ้นท์ จำกัด โทร. ๐-๒๕๓๐-๔๕๐๒-๖, ๐-๒๕๓๐-๔๕๓๑-๓ โทรสาร ๐-๒๑๐๘-๘๕๕๑

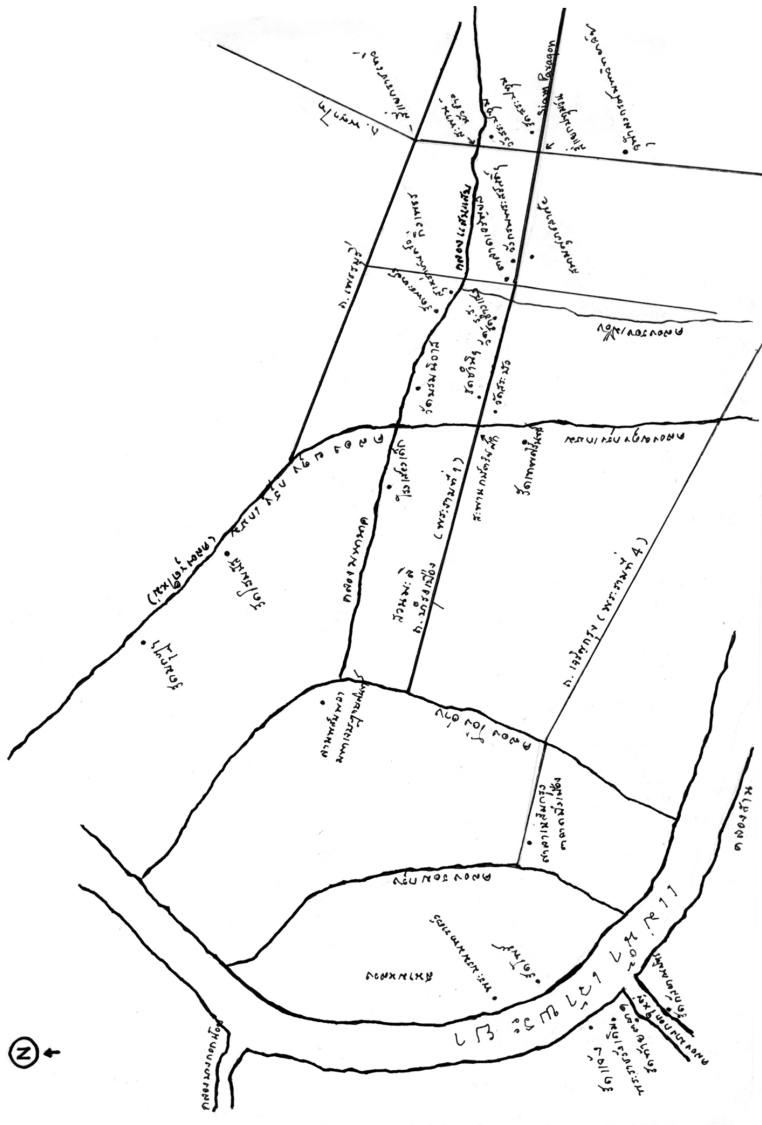
คำอุทิศถึง

บิดามารดา

ป้ามี มีเซาว์นังาม ป้าพูน ทองเนื้อดี เดตา ตาเหนียน

เจ้าหมู เจ้าหย่ง เจ้าก้อย พี่แป๊ะ

ผู้มีส่วนหล่อหลอมความรู้ ความคิด

แผนที่กรุงเทพมหานคร พอสังเขป เพาที่เขียนถึงในหนังสือเล่มนี้

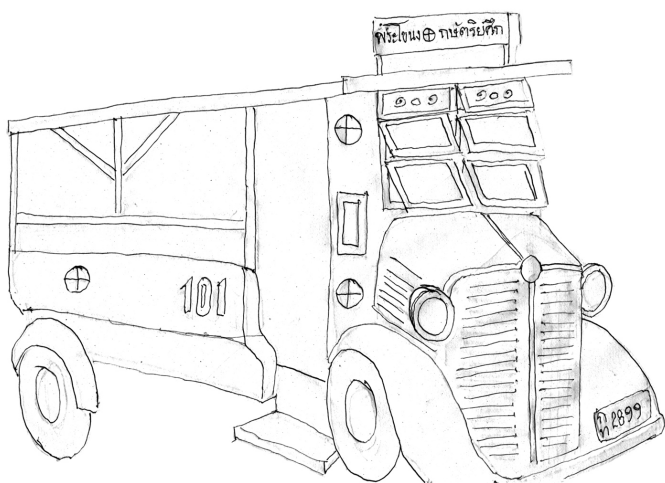
ที่มา : แสงอรุณ กนกพงศ์ชัย จัดทำ พ.ศ. ๒๕๕๖

ความนำ

ได้เวลา เคาะ ปะ ผุ กรุงเทพฯ ?

ผู้เขียนเป็นชาวกรุงเทพฯ โดยกำเนิด ได้รู้ได้เห็นพัฒนาการของเมืองหลวงประเทศไทยที่มีชื่อเสียงที่สุดในโลกเมืองนี้มาตามสมควร เคยนั่งรถรางในวัยเด็กเล็ก ใช้บริการรถเมล์นายเลิศ รถเมล์บุญผ่อง ฯลฯ อย่างคล่องแคล่ว ผ่านบรรยากาศการแข่งขันกีฬาระดับชาติ ภูมิภาคอาเซียนมาหลายต่อหลายครั้ง เพราะความที่บ้านอยู่ใกล้สนามศุภชลาศัย กรีฑาสถานแห่งชาติ ทั้งได้ชื่อว่าเป็นลูกศิษย์วัดบวรนิเวศ คนหนึ่งแม้จะเป็นผู้หญิง เนื่องจากพี่ชายคนโตพาไปฝากเรียนโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ที่มหาวิทยาลัยกุฎราชวิทยาลัย คู่ขนานไปกับการเรียนสายสามัญตั้งแต่ชั้น ม.ศ. หนึ่ง การได้มาเกิดในบ้านในเมืองอย่างประเทศไทยที่แสนจะอุดมสมบูรณ์ทั้งทุนธรรมชาติและทุนวัฒนธรรม โดยเฉพาะได้มีโอกาสใช้ชีวิตอยู่ในเมืองหลวงของประเทศ ที่ทำให้ได้ศึกษาเล่าเรียนและทำงานสั่งสมความรู้จากการเดินทางท่องเที่ยวทั่วไป ในราชอาณาจักรไทย จัดได้ว่าเป็นชะตาชีวิตที่ดีมากในระดับหนึ่ง แต่เมื่อคณะผู้บริหารประเทศชุดแล้วชุดเล่าเห็นว่าควรพัฒนาบ้านเมืองให้มีความทันสมัยทัดเทียมอารยประเทศทั้งหลาย ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่วางกันมาตั้งแต่เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๔ ความเจริญบางอย่างก็กลับพรากเอาคุณภาพชีวิตที่ดีและอบอุ่นไป ทำให้

รถเมล์ขาวนายเลิศ ยุคก่อนผู้เขียนเกิด
วิ่งระหว่างพระโขนง-สะพานกษัตริย์ศึก
ฝีมือไพบูลย์ กนกพงศ์ชัย

ผู้เขียนต้องจากบ้านเกิดเมืองนอนอย่างกรุงเทพฯ ตั้งแต่เมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๑
หลังวิกฤตต้มยำกุ้งเพียงปีเดียว

ถ้อยคำ “สำนึกรักบ้านเกิด” อันแสนไพเราะและแฝงความรู้สึก
ดี ๆ อย่างนี้จึงไม่สมเจตนาผู้คิดคำ คิดความ และคนเป็นชาวกรุงอย่าง
ผู้เขียน ที่ไม่สามารถรักบ้านเกิดได้แม้เปี่ยมล้นไปด้วยสำนึก ความรัก
กรุงเทพฯ นี่มิใช่เกิดเมื่อผู้เขียนต้องอพยพออกไปอยู่นอกกรุงแล้ว แต่
เป็นความรู้สึกที่สั่งสมมาเป็นสิบ ๆ ปี แม้ในชีวิตการทำงานช่วงหลังที่
มาพำนัคนอกกรุงแล้ว แต่แต่ละเรื่องราวที่ผ่านพบมาในที่ต่าง ๆ ทำให้
อดนึกถึงและเปรียบเทียบกับความเป็นกรุงเทพฯ ไม่ได้ หลายเรื่องจึง
สำแดงผ่านตัวหนังสือบอกเล่าเรื่องราวของคนกรุงเทพฯ จากที่เคยอ่าน
พบทั้งในและนอกพงศาวดาร ทั้งจากการบอกเล่าและรับรู้ได้เห็นด้วย
ตัวเอง รวมกับประสบการณ์การสอนหนังสือหรือเมื่อต้องทำงานอื่น ๆ
คงเป็นอารมณ์ถวิลหาอดีตอย่างพวคนอสตอลเจีย (Nostalgia)

นี่จึงเป็นที่มาของหนังสือ “คำให้การชาวกรุง (เทพฯ) เก่า” ที่
ประสงค์จะบอกเล่าเรื่องราวของคนกรุงเทพฯ ในท่ามกลางกระแส
โลกาภิวัตน์ เนื้อหาจึงออกจะหลากหลาย ทั้งเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์
อาหารการกิน วิถีชีวิต ประเพณี และการท่องเที่ยว มีการอ้างอิงบ้าง
ไม่อ้างอิงบ้างตามลักษณะของนิตยสารหรือสิ่งพิมพ์นั้น ๆ แต่กิจกรรม
อย่างหลังคือการท่องเที่ยว นั้น จะเป็นการขมวดท้ายของเรื่องราวทั้งหมด
ตั้งแต่ยุคเก่าจนถึงปัจจุบัน คำพูดที่ว่า “ประวัติศาสตร์ซ้ำรอย” มักจะ
เกิดขึ้นเสมอ เพราะเราคนไทยส่วนใหญ่ยังไม่เข้าใจประวัติศาสตร์อย่าง
ถ่องแท้ทั้งในเชิงกว้างและเชิงลึก ส่วนเรื่องของวิถีชีวิตที่เป็นเรื่องใกล้ตัว
แสนจะธรรมดา แต่ในความธรรมดาสามัญนี้เราก็สามารถพบความ
ยิ่งใหญ่ได้ในหลายต่อหลายเรื่องที่กระตุ้นความคิดความอ่านได้ไม่แพ้

เรื่องใหญ่ ๆ โดยเฉพาะสาระที่เกี่ยวข้องกับอาหารการกิน ที่จนทุกวันนี้คนไทยก็ยังคงต้องเสี่ยงชีวิตกินอาหารที่ไม่ปลอดภัย ทั้งไม่รู้ชะตากรรมว่า รุนกลุ่หลานของเรจะต้องซื้อข้าวต่างประเทศมาบริโภคหรือไม่ หรือความจริงเจ็บปวดที่ราษฎรอวูโสอย่างหมอประเวศ วะสี ต้องออกมาปรารภว่า ชาวนาไทยปลูกข้าวเพื่อขายเอาเงินไปซื้อบะหมี่สำเร็จรูปกิน ไม่สมกับคำสวดยหุของผู้บริหารประเทศทุกยุคว่า คราวไทยสู่ครัวโลก หรือนโยบายที่คนไทยต้องมีความปลอดภัยและความมั่นคงทางอาหาร ในขณะที่นักวิชาการสายสังคมศาสตร์ออกมาตั้งข้อสังเกตว่าคนไทยยุคใหม่มีอาการว่าเหว่มากขึ้น สังเกตได้จากงานอีเว้นต์ต่าง ๆ ที่ได้รับการต้อนรับอย่างคับคั่ง ทั้งที่สังคมไทยรุ่มรวยไปด้วยวัฒนธรรมประเพณีไม่แพ้ชาติใดในโลก มีเทศกาลให้ร่วมบุญร่วมสนุกเกือบทุกเดือนตามจารีตสิบสองเดือน ของดีในสังคมไทยทั้งประวัติศาสตร์ วิถีไทย อาหารการกิน และเทศกาลไทย ล้วนเป็นทุนต่อการเรียนรู้ผ่านการท่องเที่ยวทั้งสิ้น รอแต่ว่าคนไทยจะทำให้คนไทยด้วยกันและคนต่างชาติรู้คุณค่าหรือไม่เท่านั้นเอง นั่นคือการตกผลึกความรู้และความคิดอย่างลุ่มลึก มีใช้งานอีเว้นต์ฉาบฉวย

คำสอนของพระบรมศาสดาเมื่อสองพันกว่าปีมาแล้ว ยังมี ความหมายให้เรานำมาขบคิดไตร่ตรองได้เสมอ โดยเฉพาะในเรื่องของการดำรงชีวิตอย่างทางสายกลาง การพัฒนาที่มากเกินไปทำให้เกิด ปัญหาตามมาหลายอย่าง ยิ่งเมื่อต้องเร่งพัฒนาเพื่อให้ร่ำรวยมั่งคั่ง ยิ่งขึ้น จะได้สนองกิเลสตัณหาให้ชีวิตบรมสุขมากขึ้น มากขึ้นทั้ง กิณ กาม เกียรติ อันข้องแฉะกับคนไทยส่วนใหญ่ที่ยัง “เร่งเมือง” กันอยู่ ปัญหาและความหายนะก็ยิ่งตามติดมาดังเงา แล้วเราจะหาทางออก กันอย่างไร

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ทรงแนะนำให้พวกเรามีความวิริยะตั้งพระมหาชนก ที่เพียรแหวกว่ายในมหาสมุทรนานวันนานคืน จากเหตุที่เรืออัปปางลงในทะเลลุ่มคลั่ง ความคิดของผู้เขียนก็คิดต่อไป (ย้า ตามประสาปัญญาเท่าทางอิงทางเขียด) ว่า เราคงไม่ต้องตื่นตระหนก ไม่ต้องทำอะไรมากนักกับภัยพิบัตินี้ เพียงฝืนกาย-ใจแหวกว่ายให้ยังพอมีสมาทนายใจ ฝืนอารมณ์ จิตใจให้อดทนอดกลั้น เปรียบเทียบจากสภาพบ้านเมืองของเราที่ถูกทำให้เปลี่ยนแปลงไปจนก่อเกิดภาวะยุ่งยาก สับสน และวิกฤตอย่างแสนสาหัสจนไม่รู้จะเอาวิกฤตไหนมาแก้ก่อน วิกฤตไหนตามหลัง เข้าตำรา “ยกตื่นติดกัก ยกสีกติดกัก” ความพากเพียร บากบั่น อดทนเท่านั้นที่จะช่วยให้พวกเราคนไทยหยัดร่างขึ้นโดยไม่เสียสติหรือเสียชีวิตกันไปเสียก่อนจนกว่าแม่น้ำมณีเมขลาจะลงมาช่วยฉุดรั้งขึ้นไปจากกองทุกข์นี้

วิธีหนึ่งที่จะหล่อเลี้ยงอารมณ์มิให้เป็นทุกข์ไปมากนักที่ชาวกรุง เช่นผู้เขียนจะกระทำได้ขณะนี้ก็คือ ทบทวน-สร้างและเผยแพร่ความรู้ เพื่อให้จินตนาการทางสังคมบรรเจิดขึ้นอีกครั้งหนึ่ง เพื่อว่าเมื่อผ่านพ้นภัยพิบัตินั้นไปแล้ว เราอาจนำสิ่งดี ๆ เหล่านี้หวนกลับมาปรับใช้ได้อีก แม้เวลานั้นกรุงเทพฯ จะมีอายุไปถึงสองร้อยห้าสิบปีแล้วก็ตาม หรือหากคิดคำนวณมาถึงปี พ.ศ. ๒๕๕๖ นี้ก็มีอายุได้สองร้อยสามสิบเอ็ดปี ถือว่ายาวนานพอสมควรแล้ว น่าจะได้เวลา เคาะ ปะ ผุ บ้านเมืองกันเสียที และจำเป็นต้องทำทั้งทางกายภาพ (สภาพการจราจร ถนนหนทาง ตึกสูงที่พร้อมจะยุบตัวถล่มลงมา) จิตวิญญาณและอารมณ์ (ปัญหาสังคม อาชญากรรม อบายมุข ฯลฯ)

เหมือนหนึ่งว่าเราติดกระดุมเม็ดบนผิด แล้วเลยพานผิดกันไปหมดทั้งแถว แล้วเราจะหาทางออกกันอย่างไร แกะกระดุมเม็ดผิดออก

แล้วติดใหม่กันดีไหม นั่นคือหากไม่สามารถ เคาะ ปะ ผุ ได้แล้ว
เนื่องจากเกินอาการเยียวยา ก็น่าจะพิจารณาย้ายเมืองหลวงเฉพาะ
กิจการบริหารแผ่นดินออกไปอยู่เสียที่อื่น แต่ยังรักษากรุงเทพฯ ไว้ใน
ฐานะเมืองหลวงเก่าหรือเมืองหลวงในเชิงสัญลักษณ์ ดีหรือเปล่า

หรือสิ่งที่คิดว่าจะพอทำได้ เช่นเวลานี้ที่ผู้ใหญ่ในบ้านเมือง
กำลังเรียกร้องให้กุลบุตร กุลธิดาของชาติเตรียมความพร้อมเข้าสู่
ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนใน พ.ศ. ๒๕๕๘ ในขณะที่การโดยสาร
รถไฟลอยฟ้าเป็นที่นิยมอย่างแพร่หลายในหมู่ชนชั้นกลางของกรุงเทพฯ
แต่ผู้โดยสารยังต้องถูกลมเมามาจากเสียงและสภาพโฆษณาสินค้าให้เรา
บริโภคอย่างเมามัน แทนที่จะผลิตรายการสร้างสรรค์สติปัญญาที่ไม่ต้อง
ยawnัก กระตุกให้ลูกหลานได้รู้จักการแสวงหาความรู้ กระตุ้นให้คิดด้วย
การช่วยบรรจुरายการประเภทตาคูหูฟัง ภาษาและวัฒนธรรมง่าย ๆ ของ
ประเทศเพื่อนบ้าน (ที่ไม่ใช่แค่คำทักทาย) เพื่อให้คนไทยและเยาวชนไทย
ค่อย ๆ รับรู้อย่างซึมลึกในความเป็นอาเซียน จะดีกว่าหรือไม่

ถ้าดี ทำทันที อัยารอช้า

แสงอรุณ กนกพงศ์ชัย

๐๘-๔๖๗๔-๒๐๘๐

มีนาคม ๒๕๕๓

ขอขอบคุณ

คุณปวีณา ธนะพงศ์เพชร คุณอิงอร พัฒนาภรณ์ ที่ช่วยจัดพิมพ์
และคุณทัศนีย์ ผิวขำ ที่ช่วยตรวจทานต้นฉบับอย่างอุสาหะ

สารบัญ

	หน้า
๑. คำให้การชาวกรุง (เทพฯ) เก่า	๑
๒. ซี่คอแม่ไปหาหมอที่วังสระปทุมด้วยพระกรุณาธิคุณ ในสมเด็จพระเจ้า	๒๑
๓. ฉ่อเอากาฉ่อ : การเรียนของเด็กไทยสมัยก่อน	๒๙
๔. เจ้าครอกวัดโพธิ์-สตรีนักบันทึกประวัติศาสตร์	๓๕
๕. การสัมมนาไทยศึกษาครั้งแรกที่วัดโพธิ์ในสมัยรัชกาลที่ ๓	๔๓
๖. ถุงแดง มรดกแผ่นดินของพระมหาเจษฎาราชเจ้า	๕๓
๗. กงเต็กหลวง งานพระบรมศพรัชกาลที่ ๓	๖๗
๘. สตรีหมายเลขหนึ่งคนแรกของเมืองไทยในสายตาฝรั่ง	๗๕
๙. เนิร์สเซอร์สมัยรัชกาลที่ ๕	๘๕
๑๐. อุทกทาน แปลว่า ทำทานด้วยน้ำ	๙๙
๑๑. โรงอบายมุขยุคคุณปู่และเรียนรู้แนวทางแก้ไข เพื่อมิให้ “สันดานหมกมุ่นไปในสิ่งที่หาประโยชน์มิได้”	๑๐๕
๑๒. ดอกไม้ขะหรือ “เอื้อง” แห่งสายธาร พิชนอกนำเข้า สมัยรัชกาลที่ ๕	๑๒๑
๑๓. ตลาดมิ่งเมืองและศาลาเฉลิมกรุง สร้างเมื่อกรุงเทพฯ อายุครบ ๑๕๐ ปี	๑๒๗
๑๔. เกียรติภูมิของหญิงมีครรภ์ ภาพสะท้อนจากพิธีกรรม ในอดีตสู่ภาวะการทำแท้งในปัจจุบัน	๑๓๕

๑๕. สงกรานต์ : ความหมายทางพิธีกรรมอีกแง่มุมหนึ่ง	๑๔๙
๑๖. มอญจุดลูกหนู	๑๕๓
๑๗. อาหาร : ด้วยศักยภาพของสมองและสองมือ	๑๕๙
๑๘. เรื่องของข้าว	๑๖๕
๑๙. พระคุณของไม้ขัดหม้อข้าว	๑๖๙
๒๐. แม่เตาไฟกับจ้อโทรทัศน์	๑๗๕
๒๑. ความทรงจำในอดีต : ขนมน้ำตาลกวน	๑๗๙
๒๒. ผ้าอนามัยรุ่นคุณย่าคุณยายกับการจัดการขยะที่ยั่งยืน	๑๘๕
๒๓. ชีวหุ่นผู้ถนอมยอมเสียใจ	๑๙๕
๒๔. เทียวคลองสาน “บ้าน” สมเด็จย่า	๑๙๗
๒๕. ยุทธนาวีครั้งที่ ๒ ที่เกาะช้าง	๒๐๕
๒๖. เทียวงานวัด...เทศกาลวัดอรุณฯ ร.ศ. ๑๐๐	๒๑๙
๒๗. นักศึกษาช่วยกันตามหาสวนทุเรียนโบราณ ใน Ecotourism	๒๓๑
๒๘. ว่าด้วยวิชา Ecotourism ในมหาวิทยาลัย	๒๓๙
๒๙. ไม่ดีใจ ไม่เสียใจ	๒๕๑
เกี่ยวกับผู้เขียน	๒๖๕

คำให้การชาวกรุง (เทพฯ) เก่า*

คำให้การฯ

คนเรียนประวัติศาสตร์หรือผู้ที่สนใจเรื่องประวัติศาสตร์ไทย
ย่อมรู้จักหนังสือ *คำให้การชาวกรุงเก่า* ดี เพราะใช้อ้างอิงกันเสมอ
ส่วนท่านที่ไม่คุ้นเคย ก็ขออธิบายสั้น ๆ ว่า เป็นบันทึกที่ราชสำนักพม่า
สอบถามหรือสัมภาษณ์ถึงความเป็นไปของกรุงศรีอยุธยาจากคนไทย
ไทยที่ถูกกวาดต้อนไปยังพม่าคราวกรุงศรีอยุธยาตกเป็นเมืองขึ้น
ของเขาครั้งที่สอง เมื่อ พ.ศ. ๒๓๑๐

* ปรับปรุงจากการตีพิมพ์ครั้งแรกใน *วารสารเมืองโบราณ* ปีที่ ๓๒ ฉบับที่ ๑
(มกราคม-มีนาคม ๒๕๔๙)

เหตุการณ์เมื่อสองร้อยกว่าปีที่แล้วนั้นเป็นเรื่องของการทำ สงครามระดับประเทศ ทำให้เกิดเขลยสงคราม ทำให้เกิดการอพยพ ผู้คน

แต่หลังแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติประกาศใช้ไป แปลฉบับ ผู้เขียนก็ต้องตกเป็นหนึ่งในจำนวนเขลยที่ต้องอพยพออกจาก กรุงเทพฯ บ้านเกิดเมืองนอน และแม้ไม่มีข้าราชการพม่า (หรือของไทย) มาขอให้เราให้ปากคำ ผู้เขียนก็อยากให้การด้วยตนเองผ่านข้อเขียนนี้ ด้วยคิดว่าสักวันหนึ่งข้างหน้าอาจเป็นประโยชน์บ้าง

ผู้เขียนชอบอ่านงานเขียนของคนรุ่นก่อนที่เล่าเรื่องของกรุงเทพฯ ผ่านสภาพบ้านเมือง ชีวิตผู้คน ลักษณะเป็นการเล่าสบาย ๆ ไม่ต้อง อ้างอิงทางหลักวิชาการมากนัก นอกจากนี้สังคมยุคก่อนยังเป็นสภาพ สังคมที่ดี น่ารื่นรมย์ งานเขียนของท่านขุนวิจิตรมาตรา (สง่า กาญจนาค- พันธุ์) พ. เนตรรังษี ครูใหญ่ นายน ฯลฯ จึงออกมาจากความทรงจำที่ แจ่มใส อ่านง่าย สบายใจ เห็นความเบิกบานที่ท่านก็เขียนอย่างรื่นรมย์ ตามสภาพบ้านเมืองที่ร่มรื่น

ทั้งนี้โดยไม่เคยนึกว่าจะต้องมานั่ง (แล้วรีบนึกเพื่อ) เขียน เรื่องเก่า ๆ ทำนองนี้ในเวลาอันรวดเร็วเช่นนี้ เหตุเพราะบ้านเมือง เปลี่ยนแปลงรวดเร็วเหลือเกิน ความร่มรื่นเหลือน้อยลงทุกที และก่อน ที่ความรื่นรมย์ในหัวใจจะร่อยหรอไปเสียก่อน

ทุ่งพญาไท

บ้านเกิดของเราอยู่บริเวณที่เรียกว่า ทุ่งพญาไท กิ่งเพชร เราเกิด ในบ้านจากมือหมอดำแย ปีที่เกิดคือ พ.ศ. ๒๔๙๗ นั้น เป็นช่วงเดียวกับ

ที่รัฐบาลไทยตัดความสัมพันธ์กับจีนแผ่นดินใหญ่ ห้ามคนไทย-คนจีน
เดินทางไปมาหาสู่กันอย่างเคย** คนจีนหลายคนถูกจับข้อหา มีการ
กระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ ทำให้พ่อที่เราเรียก “เด” ไม่สามารถขน
พวกเรากลับบ้านเกิดเมืองนอนที่เกาะไหหลำได้ตามความตั้งใจเดิม
ไม่เช่นนั้นพ่อคงตัดสินใจที่จะซื้อบ้านไม้ใต้ถุนสูงขนาดใหญ่ที่เรานั่ง
เข่าอยู่ ที่มีผู้เสนอขายให้ในราคา ๘๐ บาทไปแล้ว แม้ท่านจะเป็น
คนต่างด้าว แต่ก็สามารถอาศัยใช้ชื่อแม่ที่เป็นคนไทยซื้อได้ตามกฎหมาย
ละแวกบ้านที่ทุ่งพญาไทบริเวณกิ่งเพชรนั้น มีทั้งคนไทย ไทย
มุสลิม และจีนไหหลำ

จำได้ว่าตอนเด็ก เราชอบเล่นกับแมวหนัก จึงมักเกิดอาการหอบหืด
ต้องขี่คอแม่ไปหาหมอ (หลวงประจักษ์ฯ) ที่วังสระปทุมเสมอ

กลับมาบ้าน แม่มักจะต้มแกงจืดหมูบะขอให้กินร้อน ๆ ใส่ใบ
อะไรไม่รู้ ใบเล็ก ๆ บอกว่าแก้หอบหืด น่าจะเป็นผักสมุนไพรแบบจีน ๆ
ซึ่งเดี่ยวนี้อย่างมีขายที่ตลาดเก่าเยาวราช แผงเดียวกับประเภทผักพอก
ปอด (จิงจูฉ่าย) อะไรทำนองนั้น

เข้าใจว่าชาวบ้านแถวนี้ในเวลานั้น หากเจ็บไข้ได้ป่วยคงพากัน
ไปรักษาที่วังสระปทุมกันทั้งนั้น ยายซื้อก้อนทองของเราก็กะเคยไปหา

** วันที่ ๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๙๒ รัฐบาลจีนคอมมิวนิสต์ภายใต้การนำ
ของ เหมา เจ๋อตง ประกาศตั้งรัฐบาลที่กรุงปักกิ่ง จีนแผ่นดินใหญ่ ในขณะที่
รัฐบาลจีนคณะชาติภายใต้การนำของ นายพลเจียง ไคเช็ก ถอยไปตั้งรัฐบาลที่
กรุงไทเป เกาะไต้หวัน (จีนคณะชาติ) และสถานทูตไทยย้ายตามไปที่กรุงไทเป
จน พ.ศ. ๒๔๙๕ รัฐบาลไทยประกาศ พรบ. การกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ ทำให้
พลเมืองไทย-จีนไม่สามารถเดินทางไปมาหาสู่กันได้อีก

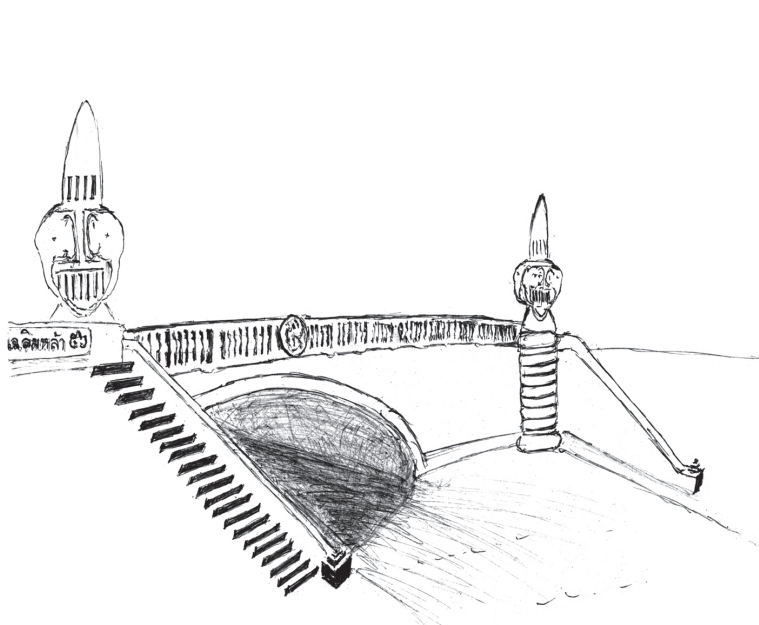
คุณหมอหลวงประภิตา นับเป็นพระเมตตาที่สมเด็จพระราชชนนีศรีสังวาลย์ “สมเด็จพระย่า” ท่านทรงมีต่อพสกนิกรผู้ยากไร้ ด้วยเวลานั้นแพทย์แผนปัจจุบันยังมีน้อย คลินิกหรือโรงพยาบาลทันสมัยก็มีน้อยเช่นกัน

พระกรุณาธิคุณเรื่องการรักษาพยาบาลชาวบ้านเช่นนี้มีมาก่อนหน้านี้แล้ว จากการที่สมเด็จพระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า (สมเด็จพระย่าของในหลวงรัชกาลที่ ๙) ก็ทรงใฝ่พระทัยในการดูแลราษฎรเช่นกัน คือจัดเวชภัณฑ์ใส่เกวียนไปตามบ้านเรือนราษฎรเมื่อครั้งที่พระองค์ท่านเสด็จไปรักษาพระองค์ที่ศรีราชา จังหวัดชลบุรี

ตอนนั้นถนนพญาไททั้งสายยังหนาแน่นและร่มรื่นไปด้วย (น่าจะเป็น) ต้นฉำฉา (ก้ามปูหรือจามจุรี) และยาวไปตลอดอย่างน้อยก็ถึงตลาดสามย่าน จากบ้านที่กิ่งเพชรไปถึงวังสระปทุม แม้จะเดินนานแค่ไหนก็ไม่ได้รู้สึกร้อน แสงแดดที่ลอดลงมาก็เพียงรำไรเท่านั้น

ความร่มครึ้มนี้เองที่มีเรื่องเล่าลือเสมอว่า มีคนมาพันคอถึงแก่กรรมที่ฉำฉาด้านนั้นต้นนี้ พอให้เกิดบรรยากาศชนลูกชนพอง เท่าที่คนยุคนั้นจะหาเรื่องมาเมาท์กันสนุกสนานได้ โดยเฉพาะถนนช่วงที่ผ่านจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่จะครึ้มเป็นพิเศษจากความหนาแน่นของต้นฉำฉา

พ.ศ. ๒๕๐๔ พ่อก็เสียชีวิตด้วยโรคลมปัจจุบันที่บ้านสะพานหัวช้าง (หลังที่สองในชีวิตของเรา) ตอนนั้นเราน่าจะอายุสักหก-เจ็ดขวบ แม้ตั้งศพพ่อบำเพ็ญกุศลที่วัดหัวลำโพง เราจำศาลาที่สวดศพพ่อได้ดี ยิ่งภายหลังได้มาเห็นในแฟ้มรูปของศูนย์ข้อมูล เมืองโบราณ ที่อาจารย์ประยูร อุลุชาฎะ (น. ณ ปากน้ำ) ถ่ายไว้ ความทรงจำก็ยิ่งชัดเจนขึ้น และเห็นว่าเป็นศาลาที่สวยงามมาก ลักษณะเป็นเรือนปั้นหยาดนาคย้อม

ภาพร่างสะพานเฉลิมหล้า ๕๖ (สะพานหัวช้าง)
อยู่ระหว่างสี่แยกราชเทวีกับสี่แยกปทุมวัน
ฝีมือไพบูลย์ กนกพงศ์ชัย

ออกแบบตัวเรือนงดงามลงตัวและมีลายฉลุไม้ฝีมือละเอียดประณีต
น่าเสียดายที่ต่อมาทางวัดรี้ออกเพื่อสร้างศาลาก่ออิฐถือปูนหลังใหญ่
บริเวณด้านหน้าวัด (อยู่ทางซ้ายมือเมื่อเข้าประตูหน้ามา)

ดังเป็นที่ทราบกันดีว่าวัดนี้ร่ำรวยมากจากการจัดพิธีศพจน
สามารถสร้างโบสถ์สูงใหญ่แข่งกับความเจริญทางโลก (ถนนลอยฟ้า
หน้าวัด) ได้อย่างทัดเทียม

ตอนเผาศพพ่อนั้น อีกสิ่งหนึ่งที่จำได้ดีคือ เราได้ช่วยผู้ใหญ่ไปรย
ผลซีกส้าวก่อนพิธีเผาด้วย มีผู้คนและเด็ก ๆ มากมายมาแย่งกันเก็บ
ต่อมาได้อ่านบทนิพนธ์ที่สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพโปรดให้
แต่งขึ้นเป็นกลอนดอกร้อยสักวาไว้อ่อนเด็ก ๆ ยุคนั้น จำเนื้อความได้
รางเลือนว่า

ซีกเอ๋ยซีกส้าว

ผลมะนาวทิ้งทานในงานศพ

เข้ามาแย่งชิงเหมือนสิ่งไม่เคยพบ ไม่น่าคบเลยหนอพวกขอทาน

เปรียบไปก็เหมือนกับว่าคนมาแย่งชิงผลซีกส้าวนั้นช่างไม่รู้จัก
ทำมาหากินเสียเลย มามัวแย่งทานอยู่ได้อย่างไร เจตนา ก็คงต้องการสอน
เยาวชนมิให้เกียจคร้านนั่นเอง แต่ประเพณีที่ทิ้งผลซีกส้าวในงานมงคล
และอวมงคลนั้นน่าจะมีมาแต่โบราณ อาจมีที่มาจาก การทิ้งผลกล้วย
พุทธรักษาในงานฉลองของหลวงก็ได้ ยังมีภาพจิตรกรรมฝาผนังแสดง
การทิ้งผลกล้วยพุทธรักษาอยู่หลายแห่ง เช่นที่ฝาผนังพระอุโบสถ วัดพระแก้ว
วังหน้า (หรือวัดบวรสถานสุทธาวาส) กรุงเทพฯ เป็นต้น

ตลาดเจริญผล

พ่อกับแม่เป็นครอบครัวไทย-จีน ลูกตก เรามีพี่น้องถึงสิบคน ผู้ใหญ่ที่เราสนิทชิดเชื้อด้วยคือ ป่ามิ พี่สาวต่อขึ้นไปของแม่ ป่ามิขายเนื้อวัวที่แผงตลาดเจริญผล ป่ามิกับลุงหงบ (สงบ) ไม่มีลูก จึงมักให้รับตัวเราที่เป็นลูกคนเล็กของน้องสาวมาเลี้ยงดูที่บ้านห้องแถวสองชั้นริมคลองใกล้ตลาดเสมอ ก่อนหน้านี้นี้ป่ามิเคยขอเจ้หย่ง (พี่สาวคนที่สาม) มาเลี้ยง เจ้หย่งจึงมีความเป็นแม่ศรีเรือนมากกว่าพี่น้องผู้หญิงคนอื่น ๆ นี่เป็นบ้านป่าและสภาพตลาดเจริญผลก่อนที่จะมีการตัดถนนและสร้างสะพานเจริญผลใน พ.ศ. ๒๕๐๗

ยุคนั้นคนละแวกตลาดเจริญผลซึมซับ “วัฒนธรรมทางเสียง” อย่างเป็นวิถีปกติเข้าเ็นจากคนสองกลุ่ม ตอนเย็น ๆ ใกล้พลบโพล้เพล้จากเสียงละหมาดของพี่น้องกลุ่มคนมุสลิมบ้านครัว และจากเสียงรถเข็นของหรือเสียงตะโกนสอดแทรกไปกับเสียงซັบกลอนโบราณภาษาจีนที่ส่ง “เสียงตามสาย” มาแต่เช้ามืด เราก็ต้องนอนฟังในมุ้งไปเรื่อย ๆ ตามลำพังจนกว่าฟ้าจะสว่าง เพราะก่อนหน้านั้นผู้ใหญ่ในบ้านเขาลุกไปอยู่ที่ร้านแผงเนื้อกันหมดแล้ว

ลงมาข้างล่างก็จะเห็นเพียงพี่สาวคนที่สองที่มาอยู่กับป่าเป็นการถาวรทำหน้าที่เตรียมสารบใส่บาตร หลังจากช่วยหั่นเนื้อส่งร้านข้าวแกงที่แผงในตลาดแล้ว การรับรู้เสียงทางวัฒนธรรมที่แตกต่างมาแต่เด็กคงทำให้เราชอบเรียนรู้เรื่องของวัฒนธรรมมาจนบัดนี้

อาบน้ำแต่งตัวแล้วก็มิหน้าที่ใส่บาตรพระที่ท่านมารับบิณฑบาตทุกเช้า เป็นพระจากวัดข้างแสง (ชัยมงคล) อยู่คนละฟากคลองรองเมือง

นี่เอง พระที่เป็นเจ้าประจำมารับบิณฑบาตหน้าบ้านตอนนั้น เราได้ยิน ผู้ใหญ่เรียกว่า “ท่านมหา”

ก่อนเข้าโรงเรียนและก่อนพอเสียชีวิต เราคงเป็นเด็กที่นำเอ็นดู ป้าจึงออกจะเอาใจและให้ญาติห่าง ๆ ชื่อพินิดมาดูแลตั้งเป็นคุณหนู แม้มีศักดิ์เป็นลูกพี่ลูกน้องกันแต่พินิดก็อายุแก่กว่าเราเยอะ คอยช่วย อาบน้ำแต่งตัวให้ เราเคยหัดว่ายน้ำในคลองรอบเมืองที่อยู่หลังบ้าน ป้าไปขอมะพร้าวแห้ง ๆ มาสองลูก ผูกคาดไว้ที่หน้าอกเป็นห่วงลอยตัว แต่ด้วยความซี้ซลัดทำให้ว่ายน้ำไม่เป็นจนแล้วจมนวด

เรามีความหลังกับคลองรอบเมืองมากเหมือนกัน เช่น ตอนกิน ข้าว ป้าจะให้พินิดจัดสำหรับเล็ก ๆ ให้กินก่อนต่างหากเพราะพวกผู้ใหญ่ เขากินสาย ๆ คำ ๆ จำได้ว่าต้องมีแกงจืดถ้วยเล็กอยู่ในสำรับเสมอ เจ้ากรรมที่ทำไมตอนนั้นเราไม่ชอบแกงจืดก็ไม่รู้ แรก ๆ มักทิ้งคาซามไว้ ป้าเห็นเข้าก็จะดุ เมื่อโดนดุบ่อยครั้งเข้า อย่างกระนั้นเลย พอเห็น ปลอดภัยคน เราก็กินแกงจืดถ้วยน้อยนั้นทิ้งไปในคลองนั้นละ สะดวกดี เพราะประสาเด็กก็ไม่ทันคิดว่า “ถ้าน้ำลตตอมันจะผุด” ครั้งหนึ่งจึง เกิดเหตุมีขึ้นหน่อไม้ค้างอยู่บนตอริมคลองให้ผู้ใหญ่จับได้ วันนั้นถูก ป้าตีหรือหยิกก็จำไม่ได้ รู้แต่ว่าเจ็บตัวอย่างแรง ความทรงจำเกี่ยวกับ สำรับกับข้าวนี้ทำให้เห็นว่าป้ามานั้นเป็นคนทันสมัยและมีรสนิยมน่าสนใจ ไม่น้อย เช่น ใช้ถ้วยมีเชิงลายน้ำเงินขาวขนาดต่าง ๆ กัน ขนาดเล็กสุด ใส่ น้ำพริกกะปิหรือน้ำปลาพริก ซึ่งในวัยเด็กเล็กขนาดนั้นก็ไม่ได้คิด อะไรมากและคิดว่าหลาย ๆ บ้านเขาก็คงใช้อย่างนี้ ยกเว้นบ้านของตัวเองเพราะแม่ใช้ชีวิตเรียบง่ายแบบชาวบ้านสามัญต่างจากป้า

แม้การบ่มเพาะที่ค่อนข้างเข้มงวดของป้าจะทำให้ชีวิตมีคุณค่า มากในเวลาต่อมา แต่ในวัยเด็กขนาดนั้นก็รู้สึกอมทุกข์อยู่ไม่น้อย แล้ว จึงพานไม่อยากจะอยู่กับป้า

หรือถึงแม้บ้านป่าจะมีโทรทัศน์ (ตอนนั้นยังเป็นขาวดำ) ให้ดูการ์ตูน แต่ก็แค่แผงฤทธิ์เสมอจนป้ายอมให้เอาตัวกลับไปเป็นทโมนอยู่กับแม่กับพี่ชายที่บ้านสะพานหัวช้าง เวลาดูโทรทัศน์ก็ต้องไปอาศัยดูบ้านข้าง ๆ ต้องเสียสตางค์ครั้งละ ๑ สลึง ตอนนั้นยังมีเพียง ๒ ช่องคือ ช่อง ๔ บางขุนพรหมและช่อง ๗ สนามเป้าของทหารบก

พอพ่อเสียชีวิต พี่ ๆ อีกสองคนรวมทั้งตัวเราก็กต้องมาอยู่กับป่าที่ตลาดเจริญผลอีกวาระหนึ่ง เป็นการอยู่ต่อเนื่องยาวนาน จนถูกเวนคืนบ้านใกล้ตลาด และต้องอพยพไปใน พ.ศ. ๒๕๔๑

อย่างไรก็ตาม ชีวิตวัยเด็กหลังพ่อเสียชีวิต ที่ต้องมาอยู่กับป่าและถูกป่าขัดเกลาร่างอย่างหนักอีกพักใหญ่ ๆ ก็ทำให้รู้จักคิดมากขึ้น มีวิริยะในการเรียน อดทนในการใช้ชีวิต รู้จักเจียมตัว แม้กระทั่งไม่ยอมที่จะอยากกินของแพง ๆ เพราะเหตุผลของการมาอยู่กับป่าครั้งหลังนี้เป็นไปด้วยภาวะจำเป็น ไม่ใช่ด้วยเสน่ห์หาของป่าอย่างเมื่อตอนแรก แต่ก็รู้ว่าลึก ๆ นั้นป่าก็ยังรักและห่วงใยเสมอ ทำให้เห็นว่าป่าเป็นบุคคลที่พิเศษมาก คือ มีศิลปะในการขัดเกลาลูกหลาน รู้จักที่จะผ่อน รู้จักที่จะตึง จัดได้ว่าครอบครัวใดมีผู้ใหญ่ลักษณะอย่างป่าก็เชื่อได้ว่าผู้ถูกขัดเกล่าจะไม่เป็นภาระให้สังคมในกาลข้างหน้า

เมื่อเราอายุครบเกณฑ์เจ็ดขวบ ผู้ใหญ่ต้องหาโรงเรียนให้เข้าไปอบรมบ่มเพาะตามระเบียบราชการ ตอนแรกเขาพาไปโรงเรียน ก.ย. เรียกล่อกันว่าโรงเรียนไถ่อย่างเสียจนเกือบลืมชื่อจริงไปแล้ว ชื่อจริงคือโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย อยู่ใกล้ ๆ สนามศุภชลาศัย หรือสนามกีฬาแห่งชาติ เป็นโรงเรียนเอกชนที่คนแถวนั้นนิยมพาลูกหลานมาเรียนกัน ครูใหญ่ออกมาบอกว่าที่เต็มแล้ว ความเป็นเด็กก็รู้สึกโล่งใจ เพราะครูใหญ่พาหน้าตาอันดุดันออกมาด้วย

ป่ากับพี่สาวและผู้ใหญ่แถวบ้านก็หาหรือกันว่า จันทน์พาไปฝาก “คุณเหลือ” ดึกว่า ก็เลยได้มาเรียน ป.๑ (รอบครึ่งวันเช้า) ที่โรงเรียนเทศบาลวัดช้างแสง (ต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็นวัดชัยมงคล) อันที่จริงชื่อเดิมของวัดคือ “ช้างแสง” นั้น น่าจะมีนัยถึงความเป็นชุมชนช้างเผือก ในด้านการทำเครื่องศาสตราวุธ นอกจากนี้วัดสามง่ามที่อยู่ถัดไปไม่ไกลนักก็มีชื่อที่เรียกเป็นทางการว่า วัดขานีหัตถการ คุณนัยของการเป็นชุมชนช้างเผือกเช่นเดียวกัน เรื่องนี้จึงขอทิ้งเป็นเค้าเงื่อนสำหรับการสืบค้นประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของกรุงเทพฯ ต่อไป

วิถีคนหาเช้ากินค่ำและทำบุญในละแวกตลาดเจริญผล

“คุณเหลือ” ที่ผู้ใหญ่เรียกกันนั้น คือ พระภิกษุรูปหนึ่งของวัดช้างแสง รูปร่างอ้วนท้วม สมบูรณ์ ผิวดำแดง หน้าตาใจดี ท่านมีชื่อจริง ๆ ว่า พระบุญเหลือ พงษ์วิวิทย์

สำหรับเราแล้ว ท่านเป็นพระภิกษุที่มีพระคุณอย่างยิ่ง นอกจากจะรับรองให้เราได้เรียนที่นี่แล้ว ก็ยังเป็นหูเป็นตาคอยสอดส่องความประพฤติของเด็กน้อยอย่างเราด้วย เพราะท่านคุ้นเคยกับคนตลาดเจริญผลดีมาก โดยเฉพาะกับป้ามี้ของเรา ถึงเทศกาลงานบุญไม่ว่ากฐิน ผ้าป่า เข้าพรรษา ออกพรรษา สารพัดงานที่ท่านเหลือเป็นหัวเรี่ยวหัวแรงของวัด ป้ามี้ก็จะช่วยบริจาคปัจจัยทุกครั้ง

งานที่ขึ้นหน้าขึ้นตาที่สุดของคนตลาดเจริญผลในยุคนั้น คือ ไปไหว้พระทำบุญที่เขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี ไปกันทุกปี เรียกว่า ตั้งหน้าตั้งตารอกันทีเดียว ต่อมาอีกหลายปีเรายังเคยเห็นภาพศาลาที่มีป้ายบอกว่าคณะตลาดเจริญผลมาสร้างไว้ที่เขานี้ในหนังสือจันทบุรีเล่มเล็ก ๆ เล่มหนึ่งด้วย

ความสำคัญของการไปเขาชีชมภู คือ ได้ไปนมัสการรอยพระพุทธรบาท-รอยพระหัตถ์ของพระพุทธเจ้า และ “ทำอะไรบางอย่างที่เขาพระนาย”

ป่าเคยเล่าตำนานเมื่อครั้งพระพุทธเจ้าถูกพระเทวทัตทำให้ “ห้อพระโลหิต” อันถือเป็นอนันตริยกรรม ประกอบการอธิบายว่า เหตุใดที่เพิงผานี้จึงมีรอยสีแดงของพระโลหิตปรากฏอยู่

พอกลับมาทุกครั้ง คนในบ้านก็จะจดจ่อกับการคอยฟังว่าป่าพบอะไรมาบ้าง เช่น พบวิญญูณใครบ้าง ตื่นเต้นกันไปทั้งเด็กทั้งผู้ใหญ่ เรื่องของเรื่องก็คือ ถ้ามีสมาธิดี ๆ จะได้เห็นภาพของญาติผู้ล่วงลับไปแล้วที่เราตั้งใจอธิษฐาน ซึ่งจะมาปรากฏที่กระเจกบานใหม่ ๆ ที่เราเตรียมขึ้นไปส่งขณะอธิษฐาน

แต่ละปีจะมีเรื่องตื่นเต้นไม่ซ้ำกัน บางปีป่าก็บอกว่าไม่เห็นอะไรเลย แต่บางปีก็ทำให้เราจินตนาการตามไปด้วยว่า เออนะ กังคงหน้าตาอย่างนั้น ๆ (เพราะไม่เคยเห็นตัวจริงของกัง)

ชากลับ ป่าก็ซื้อผลไม้หรือของพื้นเมืองมาเยอะเยอะ นึกถึงแล้วก็ยังรู้สึกตื่นเต้นสนุกสนานไปกับผู้ใหญ่ด้วย ทั้งที่ไม่มีโอกาสได้ไปกับเขาเลยสักครั้งเดียว คนที่เคยอ่านวรรณกรรมรุ่นเก่าอาจจะเทียบได้ว่าบรรยากาศคงไม่ต่างจากพวกที่เตรียมการไปนมัสการรอยพระพุทธรบาทสระบุรี ครั้งนั้น

ด้วยเหตุนี้ คนตลาดเจริญผลก็น่าจะเป็นตัวอย่างกลุ่มคนค้าขายในตลาดสดกรุงเทพฯ (ยุคก่อนและหลังการใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ) ที่หาเช้ากินค่ำ อยู่อย่างพอกินพอใช้และพอใจกับการทำบุญทำทานในลักษณะท่องเที่ยวแสวงบุญไปตามต่างจังหวัด ก่อนที่ ททท. จะประกาศให้เมืองไทยเป็น Amazing Thailand

สังคมคนจีนและอาชีพเกี่ยวกับผ้า

ในพื้นที่บริเวณเชื่อมต่อกันกับตลาดเจริญผลนี้ นับว่ามีความสมบูรณ์ในองค์ประกอบของความเป็นชุมชน คือ มีวัด โรงเรียน ตลาด ศาลเจ้าจีน หรือหากพิจารณาในขนาดของชุมชนที่ใหญ่ขึ้นไปอีก ก็ยังมีการอำเภอบุพมวันอยู่แถว ๆ ตลาดสวนหลวง ไม่ไกลจากสนามกีฬามากนัก (ไม่ใช่ตลาดสวนหลวง ร.๙ ถนนศรีนครินทร์) ก่อนหน้านี้ที่ว่าการอำเภอบุพมวันตั้งอยู่ ณ บริเวณอันเป็นที่ตั้งห้างมาบุญครองปัจจุบัน ถ้าย้อนเวลาไปอีกไกล ๆ สักสมัยรัชกาลที่ ๕ หรือรัชกาลที่ ๖ บริเวณที่เป็นสนามกีฬาแห่งชาติคือที่ตั้งของ “วังใหม่” และสวนหลวง ชื่อแขวงวังใหม่และตลาดสวนหลวง จึงยังปรากฏร่องรอยอยู่ในเขตบุพมวัน

ยิ่งกว่านั้น ในความสัมพันธ์อันต่างวัฒนธรรมกัน ตลาดเจริญผลก็เป็นตัวอย่างที่ดีของการใช้อธิบายความหลากหลายทางวัฒนธรรมในสังคมไทยได้อย่างดี อธิบายให้ชัดเจนลงไปได้ว่า คนในชุมชนย่านตลาดเจริญผล ทั้งบุพมวัน ประกอบด้วย **กลุ่มไทย** จากย่านวัดช้างแสง (วัดชัยมงคล) วัดสามง่าม (วัดขานีหัตถการ) และวัดบรมนิวาส เคยได้ยินผู้ใหญ่เรียกย่านนี้ว่า ลานมะเกลือ (เป็นลานกว้างสำหรับกิจกรรมย้อมผ้าด้วยมะเกลือ) แถวนี้อยู่มีตลาดซุซึฟอีกตลาดหนึ่ง ปัจจุบันชื่อตลาดซุซึฟก็เลือนหายไปเสียแล้ว ข้ามปากถนนไปก็มีวัดสระบัว (มีชื่อเรียกแบบชาวบ้านชื่อเดียว) **กลุ่มจีน** อยู่แถบย่านตลาด มักมีศาลเจ้าประจำตลาด **กลุ่มแขกเขมรหรือแขกจามบ้านครัว** ตั้งถิ่นฐานบ้านเรือนมาแต่ครั้งสร้างกรุงเทพฯ อย่างน้อยก็เริ่มหนาแน่นในสมัยรัชกาลที่ ๓ (มีวัดพระยาหยั่ง เป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์) จึงมีมัสยิดถึงสามแห่ง